

O prieskume Akademická štvrťhodinka

Prieskum Akademická štvrťhodinka je zameraný na systematické mapovanie spokojnosti študentov na Slovensku s ich štúdiom a študentským životom. Cieľovou skupinou – v roku 2021 – boli študenti vysokých škôl prvého (bakalárskeho) a druhého (magisterského/inžinierskeho) stupňa a spojeného štúdia (napr. farmácia, medicína). Prieskum realizuje Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo (SAAVŠ) – nezávislá verejnoprávna inštitúcia, ktorá posudzuje kvalitu vzdelávania a najmä efektívnosť jej zabezpečovania samotnými vysokými školami. Prieskum bol prvýkrát realizovaný v roku 2021.

Myšlienka realizovať celoslovenský študentský prieskum existovala už dlhší čas. K jeho realizácii však prišlo až v nadväznosti na zmeny v systéme zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania na Slovensku. Jedným z pilierov moderného európskeho zabezpečovania kvality vzdelávania je predovšetkým priama účasť zainteresovaných strán, ktorou sú najmä samotní študenti. Súčasťou práce SAAVŠ je navyše aj pravidelné monitorovanie vysokoškolského vzdelávania a následné požadovanie konkrétnych opatrení na odstránenie zistených nedostatkov vysokými školami. Tento prieskum má preto dlhodobú ambíciu ponúkať vysokým školám, relevantným orgánom a verejnosti pravidelnú a rozsiahlu spätnú väzbu od vysokoškolákov na ich štúdium.

Procesná mapa prípravy a realizácie prieskumu

Vytvorenie databázy a prehľad populácie

- Centrálny register študentov
- spolupráca s VŠ

Oslovenie respondentov

- e-mailová pozvánka
- verejná kampaň (sociálne siete, médiá, vysoké školy, osobnosti)

Možnosti zapojenia sa

- individuálny odkaz v e-maile
- všeobecný odkaz v rámci kampane (len doplnková možnosť)

Vyplnenie dotazníka

- základný a tematický blok
- špecifické otázky pre skupiny študentov

Ochrana osobných údajov

- odstránenie osobných údajov, anonymizácia odpovedí

Spracovanie odpovedí z dotazníkov

- čistenie dát a ich štatistické spracovanie

Výsledky

- tabuľky s triedením prvého a druhého stupňa
- grafické zobrazenie výsledkov prieskumu prostredníctvom interaktívnej aplikácie

1. Fáza: Príprava prieskumu

Tvorba obsahu dotazníka

Tvorba obsahu dotazníka vyžadovala dôkladnú prípravu: zadefinovanie cieľa a hlavných oblastí skúmania analytickým tímom SAAVŠ, množstvo konzultácií s odborníkmi z praxe ako aj inšpiráciu z iných prieskumov – vrátane zahraničných. Tento komplexný proces zabral analytickému tímu SAAVŠ takmer rok (jún 2020 – apríl 2021). Dotazník vychádza zo [štandardov SAAVŠ](#), podľa ktorých sa posudzuje kvalita vysokých škôl. Zo slovenského vysokoškolského prostredia sa ako hlavný zdroj inšpirácie ukázal projekt [To dá rozum](#). Ďalšie pohľady na sledovanú oblasť priniesli pracovné návrhy študentského prieskumu Študentskej rady vysokých škôl (ŠRVŠ). Zo zahraničných zdrojov sa čerpalo z celoštátnych študentských prieskumov v Írsku ([Student Survey](#)), Holandsku ([Nationale Studente Enquete](#)) a Británii ([National Student Survey](#)). Sekcia o pandémii vychádza z dotazníka o dôsledkoch pandémie COVID-19 na študentov ([ŠRVŠ](#) so SAAVŠ). Pri špecifických častiach dotazníka boli využité otázky z Kanadského dotazníka,¹ dotazníka [EUROSTUDENT](#) a správ Erasmus+ (sekcia pre študentov na mobilitách) ako aj [Gallup-Purdue Index](#).² Obsah otázok zameraných na zahraničných študentov na Slovensku vychádzal – vzhľadom na vysoký počet ukrajinských študentov – aj z výsledkov prieskumu think-tanku [CEDOS](#), ktorý skúmal pohľad ukrajinských študentov na príchod na Slovensko a pobyt u nás, ich štúdium a plány do budúcnosti.

Prvý komplexný návrh prieskumu bol pripravený začiatkom januára 2021, po ktorom nasledovala séria konzultácií a pripomienok od viacerých partnerov. Na začiatku bol návrh konzultovaný so zamestnancami SAAVŠ. Vo februári bol komunikovaný s odborníkmi z Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, mobilitnými agentúrami (SAIA, SAAIC), Centrom podpory študentov so špecifickými potrebami UK a pánom Mariánom Jencíkom z občianskeho združenia JEN&JEN – Aktívny život s postihnutím. Títo odborníci pripomienkovali obsahovú stránku dotazníka. Metodologicky dotazník posudzovali Martin Kanovský, Oľga Gyarfášová a Michal Hajdúk. Počas celého procesu bolo vznesených a zapracovaných niekoľko stoviek pripomienok.

¹ International Student Survey – v sekcii pre zahraničných študentov

² v sekcii pre končiach študentov

Okrem konzultácií na Slovensku analytický tím SAAVŠ absolvoval tri online konzultácie s agentúrou Nationale Studenten Enquête, ktorá zastrešuje celoštátny prieskum v Holandsku ([Studiekeuze123](#)). Tieto stretnutia pomohli nastaviť metodológiu, komunikáciu a logistiku prieskumu.

Samostatnú prípravu si vyžadovali aj jazykové mutácie dotazníka, keďže vo finálnej podobe bol dotazník prístupný na vyplňanie v štyroch jazykových verziách – v slovenčine, angličtine, maďarčine a ukrajinčine. Pre všetky neslovenské verzie dotazníka sa zabezpečil odborný preklad jeho finálnej verzie, pričom každá jazyková verzia bola následne preložená späť do slovenčiny inými, nezávislými prekladateľmi. V spolupráci s prekladateľmi sa potom spätne preložené verzie porovnávali so slovenským originálom. Postupnými korektúrami a úpravami sa tak dospelo k prekladom, ktoré sa najviac približovali k pôvodnému zneniu. Každý respondent si mohol hneď v prvom kroku z ponuky vybrať jazyk, v ktorom chcel mať dotazník zobrazený.

Okrem toho bola pripravená aj verzia dotazníka prispôbena pre nevidiacich a slabozrakých študentov, aby mali rovnakú možnosť zapojenia sa do prieskumu ako všetci ostatní študenti. Spomínaná verzia bola len v slovenčine a bola graficky upravená tak, aby umožňovala čítanie pomocou asistenčných technológií. Táto verzia dotazníka bola vyvinutá v spolupráci s Centrom podpory študentov so špecifickými potrebami Univerzity Komenského v Bratislave.

Pilotné testovanie dotazníka

V marci 2021 prebehlo pilotné testovanie dotazníka. Výber oslovených študentov bol realizovaný v spolupráci so ŠRVŠ, ktorá v roku 2020 realizovala výskum o pandémii. Okrem toho boli študenti oslovení aj priamo. Zvolená skupina študentov naplňovala definované kvótné znaky tak, aby čo najlepšie reprezentovala študentskú populáciu.

Celkovo sa do pilotného testovania zapojilo 426 respondentov, pričom 278 z nich dotazník dokončilo. Po očistení dát prebehla analýza na finálnej pilotnej vzorke 272 respondentov. Táto vzorka zohľadňovala proporčné zastúpenie rôznych typov vysokých škôl (verejné, štátne, súkromné), skupín odborov (exaktné a prírodovedné odbory, lekárske a zdravotnícke odbory, spoločenskovedné a humanitné odbory, technické a technologické odbory, učiteľstvo a pomáhajúce profesie, umelecké odbory) a stupňov štúdia (prvý, druhý, spojené štúdium). Do pilotáže sa taktiež zapojili študenti zo zahraničia, študenti so špecifickými potrebami, študenti externého štúdia a tí, ktorí absolvovali mobilitu v zahraničí.

Pilotné testovanie overovalo porozumenie otázkam a položkám v dotazníku, ako aj vnútornú konzistentnosť tematicky previazaných sekcií a otázok. Práca s metadátami z pilotného testovania umožnila identifikovať niektoré problematické časti dotazníka. Tie sa následne upravili do vhodnejšej podoby. Napríklad, mnoho študentov opúšťalo dotazník pri GDPR sekcii, čo naznačovalo, že dôverné spracovanie údajov a zachovaná anonymita sú pre nich kľúčové motivačné faktory pre vyplňanie dotazníka. Na základe tohto zistenia bol úvodný vstup do dotazníka s GDPR sekciiou upravený tak, aby študentov jednoznačne a opakovane uistil o zachovaní anonymity a oddelení ich odpovedí od ich identifikačných údajov (e-mailovej adresy).

Ďalším dôležitým zistením bol reálny čas vyplňania dotazníka, ktorý bol cielený na 15 minút, čo odrážal aj názov kampane – Akademická štvrťhodinka. Testovanie ukázalo, že na naplnenie tohto cieľa u čo najväčšieho počtu študentov³ je nutné dotazník skrátiť. Preto sa pristúpilo k dodatočným zmenám, vyraďovaniu alebo zlučovaniu niektorých otázok.

Získané dáta z pilotného testovania boli štatisticky analyzované, aby sa overila konzistentnosť konceptov a tém, ktoré dotazník pokrýva v jednotlivých sekciách, ako aj naprieč sekciami. Výsledky analýz (s použitím parametrických a neparametrických metód) boli zohľadnené pri ďalšej práci s dotazníkom.

Okrem pilotného testovania bolo realizovaných trinásť hĺbkových čiastočne štruktúrovaných rozhovorov. Respondenti boli vybraní na tak, aby boli pokryté všetky spomínané skupiny študentov. Cieľom rozhovorov bolo overiť vnímanie a pochopenie otázok a formulácií v dotazníku, ako aj spokojnosť s jeho technickým riešením, vizuálom a obsahom. Spätná väzba z týchto rozhovorov, ako aj zistenia z pilotáže boli zohľadnené pri finálnej úprave dotazníka.

Súbežne s hĺbkovými rozhovormi sa uskutočnili aj dva skupinové rozhovory, ktoré realizovala agentúra 2muse. Ich primárnym cieľom bolo nastaviť komunikačnú kampaň prieskumu. Zistenia však boli užitočné aj v širšom meradle: priniesli spätnú väzbu na vizuálnu stránku dotazníka, jeho technické riešenia a obsah. Účastníkmi skupinových rozhovorov boli študenti rôznych odborov, typov škôl aj foriem štúdia. Zastúpení boli aj študenti, ktorí mali skúsenosť s mobilitou, zahraniční študenti či študenti so špecifickými potrebami. Široký záber dopĺňali študenti prvých a posledných ročníkov vysokoškolského štúdia. Výsledky skupinových rozhovorov boli zohľadnené pri finalizácii dotazníka.

Obsah dotazníka

Dotazník pre hlavný zber dát bol naprogramovaný a distribuovaný firmou Go4Insight, ktorá zároveň pripravila aj štatistické spracovanie odpovedí vo forme tabuliek. Prieskum sa venuje viacerým témam, ktoré sú pre respondentov relevantné z pohľadu ich štúdia, ako aj študentského života. Každému respondentovi sa preto zobrazili len tie sekcie, ktoré mu prislúchali – napríklad podľa stavu jeho štúdia či odpovede na konkrétnu otázku. Pri viacerých otázkach by mohlo poradie ponúkaných odpovedí vplyvať na frekvenciu ich výberu. Preto – pokiaľ to bolo možné – sa využilo náhodné rotovanie poradia ponúkaných možností, čím sa spomínaný vplyv oslabil. Z rovnakého dôvodu bolo nastavené aj náhodné usporiadanie viacerých sekcií v základnom bloku dotazníka: tam, kde to obsah, forma otázok a ich logické prepojenia dovoľovali. Vzhľadom na mimoriadnu komplexnosť dotazníka sa respondenti nemohli vrátiť k už vyplnenej otázke a zmeniť svoju odpoveď.

³ Keďže každý študent vyplňal unikátnu verziu dotazníka na základe svojich študijných parametrov, jeho výsledný čas vyplňania mohol byť o niečo kratší alebo dlhší: Napr. končiaci zahraničný externý študent so špecifickými potrebami mal vyplňať navyše – oproti niektorým iným študentom – až štyri špecifické sekcie. Pre viac informácií o členení dotazníka pozri kapitolu Členenie dotazníka.

Pandémia COVID-19

Z dôvodu pandémie COVID-19 bola do dotazníka pridaná špeciálna sekcia zameraná na jej vplyv na vzdelávanie. Pretože výučba prebiehala takmer výlučne dištančnou formou (od marca 2020 do mája 2021) z dotazníka boli vynechané viaceré otázky týkajúce sa fyzických priestorov školy či osobného kontaktu študentov a ich zapájania sa do života školy. Veľká časť študentov totiž nemala príležitosť byť fyzicky prítomná v škole alebo stretnúť sa osobne so svojimi spolužiakmi, čo by mohlo mať významný vplyv na ich odpovede. Pri spracúvaní odpovedí boli tieto špeciálne okolnosti zohľadnené a jednotlivé výsledky budú interpretované v kontexte pandémie a dištančného vzdelávania.

Členenie dotazníka

Dotazník sa člení na úvodný blok s demografiou, obsahové bloky a záver.

- **Úvod a demografia** (pre všetkých respondentov):
 - Úvod – ponúkal voľbu jazykovej verzie dotazníka, stručné informácie o účele, cieľoch a základných parametroch prieskumu, ako aj inštrukcie k vyplňaniu dotazníka. Po vyplnení a odoslaní dotazníka sa respondenti mohli zapojiť do žrebovania. Ceny pre výhercov boli tiež uvedené na úvodnej stránke spolu s odkazom na webovú stránku prieskumu a ďalšími doplňujúcimi informáciami. Rovnaké údaje boli aj v pozývacom e-maile, ktorý obsahoval link na vyplnenie dotazníka.
 - GDPR – informoval o spracovaní osobných údajov na účel zapojenia sa do prieskumu a dáva možnosť udeliť súhlas na tento účel, bez ktorého nie je možné pokračovať v prieskume.
 - Q1_1 Základné údaje o štúdiu⁴ sa týkali navštevovanej vysokej školy a fakulty – v prípade, že sa škola člení na fakulty. Ďalšie okruhy boli zamerané na stupeň a formu štúdia ako aj študijný program. Študenti s viacerými programami/kombináciami mali možnosť si vybrať, ktorého programu sa budú týkať ich odpovede. Posledným údajom v úvode dotazníka bol rok štúdia. Časť údajov sa automaticky vkladala z registra študijných programov (napr. študijný odbor, jazyk uskutočňovania).
 - Q1_2 Demografia respondenta obsahovala údaje ako sú pohlavie, vek, občianstvo a pobyt na Slovensku 5 rokov pred nástupom na štúdium. Ak študenti vstupovali do dotazníka cez unikátny link, potom sa aj časť demografických údajov dopĺňala automaticky z Centrálného registra študentov (CRŠ). Mali však možnosť ich korigovať. Ak študenti vstupovali do dotazníka inak – cez externý odkaz – tak vyššie uvedené demografické údaje vyplňali sami.
 - Q1_3 Celkové zhodnotenie štúdia – názor študentov na zvyšovanie kvality vzdelávania na ich škole a odporúčanie študovaného programu iným.

⁴ Základné údaje o štúdiu si sami vyplňali iba tí študenti, ktorí do dotazníka nevstupovali cez unikátny odkaz. Študentom, ktorí cez unikátny odkaz vstupovali, boli uvedené údaje automaticky doplnené z Centrálného registra študentov (CRŠ), avšak mali možnosť ich zmeniť podľa svojej preferencie priamo v dotazníku.

- **Q4 Základný blok** (pre všetkých respondentov) bol zameraný na skúsenosti s aktuálnym stupňom štúdia, ako sú napr. organizácia štúdia, charakteristika predmetov, učitelia z pohľadu vzdelávania a prístupu k študentom, hodnotenie (známkovanie) študentov a rozvoj ich zručností, služby a podpora vysokej školy, študentský život a hlas.
- **Tematický blok** (pre všetkých respondentov) nasledoval po základnom bloku. Je zameraný na témy, ktoré sú momentálne vysoko aktuálne a majú výrazný vplyv na kvalitu vzdelávania a jeho reputáciu:
 - Q5 Pandémia – ako ju škola zvládla a jej dôsledky na vzdelávanie.
 - Q6 Akademická etika – vzdelávanie, prevencia a postihy etických priestupkov, ako aj rozšírenosť konkrétnych praktík podvádzania.
- **Bloky pre špecifické skupiny** sa zobrazili len tým respondentom, pre ktorých boli relevantné vzhľadom na ich štúdium alebo demografiu. Dve z nasledujúcich sekcií však boli voliteľné pre všetkých: sekcia pre študentov so špecifickými potrebami (Q7) a mobility (Q10)
 - Q2 Skúsenosti s prvým rokom na VŠ (študenti Bc. stupňa) – motivácia a výber školy a študijného programu, skúsenosti s prijímacím procesom a prijímacími skúškami, a adaptácia na VŠ prostredie.
 - Q3 Skúsenosti s prvým rokom na magisterskom/inžinierskom štúdiu (študenti II. stupňa) – prechod medzi stupňami štúdia, skúsenosti s prijímacím procesom a prijímacími skúškami, porovnanie štúdia s Bc. stupňom.
 - (v dotazníku nasledovali Základný blok (Q4) a Tematické bloky (Q5 a Q6))
 - Q7 Študenti so špecifickými potrebami (ŠP) – tento blok bol nepovinný, a zároveň voliteľný pre všetkých. Úvodná otázka preto dávala možnosť celú sekciu preskočiť. Mohli ho vyplniť študenti so štatútom študenta so ŠP, ale aj takí, ktorí spomínaný štatút síce nemajú, no majú špecifické potreby, ktoré ovplyvňujú ich vzdelávanie. Otázky boli zamerané na štatút študenta so ŠP a jeho získavanie, výber vysokej školy a podmienky na štúdium. Ďalej mapovali prijatie na škole, prístup učiteľov ako aj prispôsobenie výučby špecifickým potrebám. Odpovede na záverečnú (otvorenú) otázku prinášajú spontánne odporúčania vysokým školám na zlepšenie podmienok pre študentov so ŠP.
 - Q8 Externá forma štúdia (študenti v externej forme) – dôvody pre externú formu štúdia, priebeh externého štúdia, a odborná pripravenosť a vnímanie učiteľov.
 - Q9 Zahraniční študenti⁵ – informačné zdroje a dôvody pre štúdium na Slovensku, podpora pri príchode na Slovensko, úroveň jazyka výučby a znalosť slovenčiny, a integrácia a atraktivnosť štúdia na Slovensku.
 - Q10 Mobility – ďalší nepovinný blok, jeho úvodná otázka dávala možnosť celú sekciu preskočiť. Sekcia bola určená pre študentov, ktorí absolvovali mobilitu – študijný pobyt/prax v zahraničí – alebo si ju v čase priebehu dotazníka už vybavovali. Sekcia obsahovala aj typ absolvovanej/vybavovanej

⁵ Táto sekcia bola sprístupnená len študentom s iným ako slovenským občianstvom, ktorí netrúvali čas prioritne na Slovensku aspoň 5 alebo viac rokov pred začiatkom štúdia. Týmto spôsobom sa mali eliminovať cudzinci, ktorí žili na Slovensku dlhšie a neprišli sem s cieľom VŠ štúdia. Pri takýchto cudzincoch by totiž nemali zmysel otázky o tom, ako sa dozvedeli o štúdiu, ako prebiehala ich adaptácia a príchod.

mobility, motivátory, prínosy
a úskalia mobilít.

- Zhodnotenie záverečného roku štúdia študentmi v záverečnom roku (Q11 Bc.; Q12 Mgr./Ing.) – plánované ukončenie alebo predĺženie štúdia, skúsenosti s praxou/stážou a záverečnou prácou/projektom, podpora školy s prechodom na trh práce, plány po konci štúdia a záverečné zhodnotenie štúdia.
- **Q13 Záver:**
 - Záverečné zhodnotenie štúdia (otvorená otázka).
 - Doplňujúce informácie – zárobková činnosť počas semestra (priemerný počet hodín týždenne a či išlo o prácu v odbore alebo v príbuznom odbore), členstvo v orgánoch školy a v študentských organizáciách a odkiaľ sa študenti dozvedeli o prieskume.
- **PodĎakovanie** za účasť v prieskume, ako aj:
 - Možnosť prihlásiť sa na odber informácií o výsledkoch prieskumu.
 - Možnosť zapojiť sa do zlosovania o ceny.

Dotazník – otázky a možnosti odpovedí.

V dotazníku boli použité uzavreté otázky, polouzavreté aj otvorené otázky.

- **Otvorené otázky** boli nepovinné, pričom spontánne odpovede respondentov mali limit 2048 znakov. Vyskytovali sa napríklad v sekcii pre študentov so špecifickými potrebami ako aj pri záverečnom zhodnotení prínosov štúdia – pre všetkých študentov. Niektoré otvorené otázky vyžadovali len krátky vstup respondenta: napríklad počet hodín práce popri štúdiu.
- **Polouzavretá otázka** sa vyskytla napríklad pri mapovaní dôvodov (pokračovania) štúdia v zahraničí: boli ponúknuté tri možnosti odpovede plus priestor na spontánnu odpoveď „iné dôvody“. Polouzavretých otázok bolo v dotazníku minimum.
- **Uzavreté otázky** tvorili väčšinu dotazníka. Vyskytovali sa v rôznych formách:
 - **Batérie otázok s možnosťami odpovedí** (väčšinou) **na štvorbodovej škále:** Výberom jednej z ponúkaných možností (pre daný výrok) mohli respondenti napríklad vyjadriť svoju **mieru súhlasu alebo nesúhlasu**: rozhodne nesúhlasím – skôr nesúhlasím – skôr súhlasím – rozhodne súhlasím. V iných prípadoch ponúknuté škály slúžili na odhad zastúpenia učiteľov alebo predmetov pre ktoré daný výrok platí. V prípade **učiteľov**: takmer žiadni učitelia – menšina učiteľov – väčšina učiteľov – takmer všetci učitelia. V prípade **predmetov**: takmer žiadne predmety – menšina predmetov – väčšina predmetov – takmer všetky predmety. Spomínané škály boli rozšírené o možnosť „netýka sa ma“ vtedy, keď skúmaná oblasť nemusela byť relevantná pre všetkých respondentov.

- **Samostatné otázky s možnosťou výberu jednej odpovede:** napríklad otázka pre zahraničných študentov, ktorá mapovala ovládanie slovenčiny. Ponúknuté možnosti obsahovali odpovede od „neviem po slovensky“ cez rôzne úrovne ovládania jazyka až po „materinský jazyk“. V dotazníku sa vyskytovali aj dichotomické otázky. Napríklad: „Po ukončení bakalárskeho štúdia som si dal/a pauzu od štúdia viac ako pol roka“ s možnosťami odpovedí Áno/Nie. Otázky s možnosťou výberu jednej odpovede boli viackrát používané aj ako **filtračné otázky**: Napríklad pri hodnotení dĺžky praxe/stáže boli ponúknuté možnosti: dostatočná – nedostatočná – prax/stáž som neabsolvoval/a. Ak si respondent vybral poslednú spomínanú možnosť (=neabsolvoval), potom sa mu ďalšie otázky ohľadom praxe už nezobrazili a prešiel na ďalšiu sekciu.

Podobný druh filtrovania (náročnejší na prípravu) sa vyskytoval vo vzájomne previazaných otázkach, ktoré boli určené na získanie základných údajov o respondentovi. V tomto prípade **zvolená položka predefinovala ponúkaný zoznam na nižších úrovniach** (VŠ => Fakulta => Študijný program). Napríklad po výbere konkrétnej vysokej školy sa respondentovi následne zobrazili už len fakulty, ktoré na danej škole reálne existujú. Pri takýchto otázkach sa zvolené položky väčšinou vyberali z „rolovacieho“ zoznamu.

- **Samostatné otázky s možnosťou výberu viacerých odpovedí.** Počet vybraných položiek bol väčšinou ohraničený, teda ak išlo o otázky, ktoré sa pýtali na najdôležitejšie dôvody. Napríklad v otázke „Čo ti najviac pomohlo zvyknúť si na vysokoškolské prostredie?“ si mohli študenti vybrať maximálne tri z ponúkaných možností. Podobné otázky obsahovali aj možnosti „nepotreboval/a som“ či „ani jedno z uvedených“ – to preto, aby boli pokryté všetky alternatívy. Spomínané dve možnosti sa s ostatnými vylučovali. Počet možností, ktoré si respondent mohol maximálne vybrať bol celkový počet možností predelený tromi, zaokrúhlený nahor (do výpočtu neboli zahrnuté možnosti, ktoré sa s ostatnými vylučovali). Otázka so 6 možnosťami a ďalšou možnosťou „netýka sa ma to“ mala na výber max. 2, kým otázka so 7 možnosťami by mala na výber max. 3. V niektorých prípadoch mohli študenti z ponúknutých možností vybrať všetky, ktoré boli pre nich relevantné. Medzi takéto otázky patrili napríklad nežiadúce javy s ktorými sa študent mohol stretnúť a odrážajú neetické praktiky.

Cieľová populácia a vytvorenie databázy respondentov

Prieskum je určený pre všetkých študentov vysokých škôl na Slovensku, okrem študentov doktorandského štúdia. Skúmaná populácia – v roku 2021 – predstavovala 126 798 študentov prvého a druhého stupňa a spojeného štúdia. Prehľad základných charakteristík cieľovej populácie vychádzal zo štatistík Centra vedecko-technických informácií SR (CVTI), rozpisu dotácií Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ) pre vysoké školy a z údajov z Centrálného registra študentov (CRŠ). Súčasťou zariadenia cieľovej populácie boli jej kvótny znaky. Ich naplnenosť v rámci prieskumu indikuje jeho reprezentatívnosť.

V prieskume boli použité nasledujúce kvótné znaky: pohlavie, vek, vysoká škola, fakulta (ak sa VŠ člení na fakulty), študijný odbor, forma, stupeň, stav štúdia (prváci, končiaci, ostatní študenti), štátne občianstvo a študenti so špecifickými potrebami. Na začiatku bolo cieľom naplniť každý kvótny znak tak aby v rámci neho respondenti pokrývali aspoň 10 % z danej vzorky. Toto sa počas prieskumu zvyšovalo na 16 %, tak aby kvóta odzrkadľovala podiel respondentov zo celkovej populácie.

S cieľom oslovenia respondentov bola pripravená databáza adres elektronickej pošty, ktorá čerpá z údajov CRŠ a okrem e-mailu obsahuje informácie o štúdiu (vysoká škola, fakulta, odbor, forma, stupeň, rok štúdia, študijný program). SAAVŠ pristupuje k týmto údajom v zmysle zákona 269/2019 Z. z., § 18 ods. (4) a Dohody o poskytovaní a spracúvaní osobných údajov z informačného systému Centrálny register študentov č. 0177/2021 zo dňa 19. 3. 2021, ktoré bližšie upravujú spracúvanie osobných údajov. Bližšie informácie k spracúvaniu osobných údajov sú k dispozícii **TU**.

2. Fáza: Realizácia prieskumu

Terénny zber dát prebiehal v období 30. 4. – 31. 5. 2021. Čas potrebný na vyplnenie dotazníka bol cieľový na približne 15 minút, preto sa projekt volá Akademická štvrt hodinka. Vypĺňanie však mohlo byť v realite mierne kratšie alebo dlhšie. Dôvodom bolo, že niektorí študenti mohli odpovedať na viac alebo menej blokov otázok ako ostatní. Počet vypĺňaných blokov totiž závisel od demografie študenta (napr. občianstvo), jeho štúdia (napr. rok) ako aj odpovedí v dotazníku (či absolvoval prax, voliteľné bloky a pod.). Po skončení zberu dát sa ukázalo, že stredná hodnota času vyplňania (medián) bola 18 minút, čím sa o tri minúty odchyľila od predpokladanej časovej náročnosti (15 minút). Teda väčšina respondentov vyplňala dotazník dlhšie ako sa plánovalo.

Oslovovanie respondentov a možnosti zapojenia sa do prieskumu

Cieľom bolo osloviť čo najviac potenciálnych respondentov priamo. Preto bola elektronická pozvánka na zapojenie sa do prieskumu odoslaná všetkým študentom, ktorých e-mail bol uvedený v CRŠ. Takýmto spôsobom bola priamo kontaktovaná takmer celá cieľová populácia (98,8 %). Súčasťou e-mailovej pozvánky bol unikátny odkaz na vstup do dotazníka pre konkrétneho študenta. Niektorým študentom však spomínaný email neprešiel a to či už z dôvodu nesprávnej emailovej adresy v CRŠ alebo z technických dôvodov.⁶ Študenti boli oslovení pomocou predpripraveného e-mailu v spolupráci s danou vysokou školou, najmä jej vedením, IT-oddelením, alebo inými relevantnými pracovníkmi VŠ. Rozhranie prieskumného dotazníka umožnilo zapojenie sa cez ľubovoľný prehliadač (napr. Chrome, Safari, Mozilla, Edge) a zariadenie s pripojením na internet (napr. stolový počítač, notebook, tablet alebo smartfón).

⁶ Študenti, ktorých študentské konto bolo chybné uvedené alebo nebolo uverejnené v CRŠ (napr. študenti štátnych vysokých škôl), popr. sa im z technických príčin nedarilo doručiť pozývaci e-mail do prieskumu (napr. z dôvodu silných spam filtrov pre doručenie pošty).

Napriek viacerým preventívnym opatreniam sa niekedy stalo, že e-mailová pozvánka skončila v nevyžiadanej pošte (v spame). Študenti boli preto v komunikácii aj kampani vyzývaní, aby si skontrolovali nevyžiadanú poštu v svojom študentskom konte. Keďže bola účasť v prieskume dobrovoľná, každý oslovený respondent mal možnosť sa na prieskume zúčastniť alebo nezúčastniť, prípadne vyplňanie dotazníka kedykoľvek ukončiť. Zároveň mal možnosť sa odhlásiť z e-mailovej databázy SAAVŠ na účely prieskumu. Študent, ktorý sa odhlásil, nebol opätovne kontaktovaný vo veci zapojenia sa do prieskumu.

Okrem pozývania do prieskumu cez e-mail prebiehala aj komunikačná kampaň, ktorá informovala o možnosti zapojiť sa cez webovú stránku prieskumu. Táto kampaň bola primárne zacielená na študentov, ktorí nemali možnosť vstúpiť do prieskumu cez e-mailovú pozvánku, alebo sa im to z nejakého dôvodu nedarilo. Vstup do prieskumu cez webovú stránku fungoval na nasledujúcom princípe: respondent si vyžiadal unikátny prístupový odkaz cez webové rozhranie. Po úspešnej e-mailovej autentifikácii a overení študentského statusu v CRŠ dostal tento odkaz na svoj e-mail. V posledných dňoch prieskumu, – keď už nebol čas na priame oslovenie – bol pre niektorých študentov (napr. zahraničných), zverejnený otvorený odkaz na dotazník. Po ukončení terénneho zberu boli tieto odpovede kontrolované, aby sa overilo či daný respondent bol študentom, pomocou e-mailovej adresy, ktorú v prieskume zdieľal.

Oslovení respondenti, ktorí neodoslali vyplnený dotazník, dostali minimálne jednu, maximálne však štyri e-mailové pripomienky na zapojenie sa do prieskumu.⁷ Väčšina respondentov mala možnosť pokračovať vo vyplňaní dotazníka, ak vyplňanie predtým prerušili. Pri zopár z nich sa vyskytli technické problémy, ktoré spôsobili, že ich odkaz sa musel resetovať a tak začínali od začiatku. Celkovo bolo agentúrou odoslaných 141 451 pozývacích e-mailov⁸, pričom 134392 z nich predstavovalo potenciálne kontakty.⁹ 39 % z tejto menšej skupiny odoslaných e-mailov bolo otvorených, 29 % z nich si študenti klikli na odkaz na vstup do prieskumu a 19% z adresátov prieskum aj vyplňalo. Okrem toho bolo dodatočne odoslaných niekoľko stoviek pozývacích e-mailov so všeobecnými odkazmi pre vstup do prieskumu prostredníctvom niektorých vysokých škôl (vedenia, IT-oddelení, alebo jednotlivých pracovníkov) v prípadoch, keď ich študenti nedostali emailovú pozvánku od SAAVŠ. Všetky formy opätovného alebo dodatočného oslovovania respondentov výrazne pomohli pri navyšovaní počtu zapojených respondentov – tento efekt bol jasne viditeľný v metadátach e-mailovej kampane.

Niektoré pracoviská mali nedostatočný počet odoslaných dotazníkov aj v posledných dvoch týždňoch trvania terénneho zberu dát. Preto boli požiadané o súčinnosť pri propagácii prieskumu medzi svojimi študentami. Cieľom bolo dosiahnuť, aby dotazník – v rámci zadaných kvót – vyplnilo minimálne 10 % populácie (ich študentov). Pri entitách s veľmi

⁷ Oslovený respondent bol automaticky zaradený do adresára pre posielanie pripomienok, kým neodoslal vyplnený dotazník, alebo pokiaľ sa neodhlásil z databázy SAAVŠ vytvorenej na účely zapojenia sa do prieskumu – v uvedených prípadoch bol vyradený z tohto adresára. Pripomienky na zapojenie sa do prieskumu sa posielali v štyroch kolách v období 12. – 29. 5. 2021.

⁸ Pri viacerých študentoch boli v CRŠ uvedené viaceré adresy elektronickej pošty, pri oslovovaní bola teda využitá aj druhá a tretia adresa.

⁹ Toto číslo predstavuje množinu odoslaných e-mailov očistenú od možných duplikátov, nefunkčných, blokovaných, alebo neexistujúcich adries, a pod.

malým počtom študentov bolo cieľom získať aspoň 10 respondentov. Analytický tím SAAVŠ týmto pracoviskám a ich zamestnancom poskytol materiály, ktoré mohli medzi svojimi študentmi distribuovať, a ktoré obsahovali informácie o prieskume a možnostiach zapojenia sa doň.

Z pilotnej fázy dotazníka vyplynulo, že hlavnou bariérou vyplňania je súhlas so spracovaním osobných údajov. Spomínané zistenie pilotnej fázy sa (do určitej miery) potvrdilo aj pri hlavnom terénnom zbere dát: respondenti najčastejšie odchádzali z dotazníka v úvodnej časti, ktorá vyžadovala súhlas so spracovaním osobných údajov.

Dotazník začalo vyplňať 34 212 študentov a 59% z nich ho aj dokončilo. V rámci vyplnených dotazníkov 16 990 študentov vstúpilo do dotazníka cez unikátny a 3 066 cez všeobecný odkaz (link). Po odstránení duplícít sa celkový počet vyplnených dotazníkov mierne znížil: z 20 056 na 19 993. Duplicita mohla vzniknúť vtedy, keď študent vyplnil dotazník cez svoj unikátny link a aj cez všeobecný odkaz. Kontrolný mechanizmus však takéto prípady zachytil.

Obsah pozvánky, e-mailových pripomienok (notifikácií) a komunikačnej kampane bol pripravovaný neutrálne: tak, aby sa minimalizoval jeho vplyv na odpovede respondentov. Samotnému zapojeniu rôznych externých strán a vysokých škôl do propagácie projektu predchádzala koordinácia komunikácie (tá prebehla najmä počas online stretnutia v apríli 2021) a poskytnutie propagačných materiálov od SAAVŠ, aby sa predišlo zavádzajúcim, nejasným alebo konfliktným informáciám v súvislosti s prieskumom.

Komunikačná kampaň

Okrem priamej e-mailovej komunikácie boli respondenti oslovení aj pomocou širšej komunikačnej kampane, za ktorú zodpovedala profesionálna PR agentúra Seesame spolupracujúca na Akademickej štvrťhodinke so SAAVŠ. Cieľom kampane bolo získať dostatočne početnú vzorku vrátane naplnenia vybraných kvót. Pri vytváraní obsahu kampane boli využité poznatky z dvoch skupinových rozhovorov. Ich výstupy priblížili vnímanie samotného prieskumu a SAAVŠ. V prvom rade však odhalili motivátory a bariéry zapojenia sa do prieskumu. Medzi motivátory patrilo napríklad reálny (a pozitívny) dopad na štúdium. Skutočnosť, že dotazník zmení vzdelávanie k lepšiemu, totiž – podľa doterajších skúseností študentov – nie je bežným javom. Hlavnou bariérou bola obava o anonymitu odpovedí. Ciele následnej komunikácie boli zamerané na posilnenie motivátorov a zníženie bariér: Napríklad zdôrazňovaním zachovania anonymity respondentov na jednej strane a prínosom prieskumu na strane druhej.

Študenti boli motivovaní k účasti aj cenami. Každý, kto vyplnil dotazník, získal poukážku s 25 % zľavou pri nákupe tovarov z firmy Dedoles a možnosť zapojiť sa do záverečného zlosovania o ceny. Ponuka výherných cien sa rozširovala vždy po dosiahnutí vytyčenej méty vyplnených dotazníkov – inými slovami, čím viac bolo vyplnených dotazníkov, tým viac cien bolo pridaných do zlosovania. Konkrétne išlo o tieto ceny a kvóty na ich zaradenie do zlosovania:

≥ 2 500 odoslaných vyplnených dotazníkov: 50 poukazov do kníhkupectva Martinusu; poukážka do ŠEVT-u v hodnote 100 €

≥ 5 000 odoslaných vyplnených dotazníkov: 100 poukazov do Martinusu; ročné predplatné Netflix (5x)

≥ 7 500 odoslaných vyplnených dotazníkov: 150 poukazov do Martinusu; bezdrôtové slúchadlá (1x); sonická zubná kefka Curaprox Hydrosonic (1x)

≥ 10 000 odoslaných vyplnených dotazníkov: 200 poukazov do Martinusu; smart hodinky: Samsung Galaxy watch active 2 alebo Apple Watch SE (1x)

≥ 12 500 odoslaných vyplnených dotazníkov: 250 poukazov do Martinusu; tablet: Samsung Galaxy tab s6 alebo iPad (1x) podľa výberu.

≥ 15 000 odoslaných vyplnených dotazníkov: 300 poukazov do Martinusu; elektrická kolobežka (1x)

Keďže sa podarilo vyzbierať celkovo viac ako 15 000 dotazníkov (20 056), , žrebovalo sa o všetky uvedené ceny. Do zlosovania sa zapojilo 16 253 študentov a prebehlo 10.6.2021 v priestoroch SAAVŠ za účasti notára, a to prostredníctvom špecializovaného počítačového programu, ktorý náhodne vyberal výhercov na základe nimi poskytnutých e-mailových adries na účel zaradenia do súťaže. Všetci výhercovia boli následne oboznámení pracovníkmi SAAVŠ o svojej výhre, pričom tá im bola doručená buď elektronicky, alebo – v prípade vecných cien – formou poštového balíka. Fotografie vybraných výhercov boli (s ich súhlasom) uverejnené na sociálnych sieťach SAAVŠ.

Hlavnými kanálmi na komunikáciu prieskumu boli webová stránka projektu, Facebook a Instagram. Okrem toho SAAVŠ informovala o prieskume cez rôzne tlačové a elektronické médiá s pokrytím celého Slovenska. Do kampane sa taktiež zapojili osobnosti verejného života (napr. prezidentka SR Zuzana Čaputová; či minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Branislav Gröhling), influenceri a známi vedci (vedec Pavol Čekan, zakladateľ projektu „Vedátor“ Samuel Kováčik či Veronika Cifrová Ostrihoňová,) a v neposlednom rade aj samotné vysoké školy. Naprieč kampaňou sa využívala jednotná neutrálna komunikácia, grafika a slogany, aby sa minimalizoval vonkajší vplyv na odpovede respondentov v dotazníku. Inými slovami, kampaň mala za cieľ podnietiť čo najviac študentov, aby dotazník vyplnili, ale nie ovplyvniť to, ako ho vyplnia. Vysokým školám a študentským organizáciám boli zaslané jednotné komunikačné balíky, aby bola aj na ich úrovni zabezpečená jednotná neutrálna komunikácia. Komunikácia a kampaň na sociálnych sieťach reflektoval postupne meniace sa potreby napĺňania definovaných kvótnych znakov: v posledných dvoch týždňoch zberu dát bolo oslovenie respondentov cez kampaň cielené na tie skupiny respondentov, ktoré nedosahovali požadovanú naplnenosť vybraných kvótnych znakov. Kampaň preto v tomto období cielila napr. na geografické oblasti Slovenska s menej zapojenými školami, alebo na tie vekové skupiny, ktoré boli menej zastúpené.

Ochrana osobných údajov a využitie dát v anonymizovanej podobe

Pre potreby prieskumu sa spracúvali osobné údaje z CRŠ v rozsahu: adresa elektronickej pošty, pohlavie, rok narodenia a štatút študenta so špecifickými potrebami. Zvlášť boli vyselektovaní študenti so zrakovým postihnutím, aby bolo možné osloviť ich adekvátnou

formou dotazníka. K odpovediam respondentov sa pripájali aj ďalšie údaje pomocou verejného registra študijných programov. Napríklad kód študijného programu, vysoká škola, fakulta, forma, stupeň a rok štúdia.

Ochrane osobných údajov bola venovaná veľká pozornosť: pred spracovaním výsledkov prieskumu boli od odpovedí respondentov odstránené ich kontaktné e-maily. Ďalšie údaje o respondentoch (už bez emailových adries) boli v agregovanej podobe využité pri meraní reprezentatívnosti prieskumu a pri štatistickej analýze. S týmito údajmi pracujú len poverení zamestnanci SAAVŠ a dodávateľ prieskumu (Go4Insight), ktorí sú zaviazaní mlčanlivosťou.

Výsledky prieskumu sú verejne prezentované len v agregovanej forme. Údaje o štúdiu umožňujú pripraviť špecifické agregované výstupy pre jednotlivé vysoké školy s ohľadom na ich ponúkané študijné odbory, formy a stupne štúdia na rôznych fakultách (ak sa členia na fakulty). Tieto údaje sú tiež využité pri prehľadových filtroch na porovnávanie dát vybranej vzorky respondentov s celou populáciou vo verejnom „dashboarde“ [TU](#). Údaje o štúdiu sa popri zisteniach z prieskumu napokon využijú aj pre potreby práce pracovných skupín SAAVŠ pri posudzovaní vnútorného systému VŠ ako jeden z podkladových materiálov pre toto posudzovanie. Zo zverejnených údajov nebude možné identifikovať žiadneho respondenta.

Viac informácií o spracúvaní osobných údajov počas prieskumu je dostupných na www.prieskum.saavs.sk/gdpr/.

3. Fáza: Vyhodnotenie prieskumu

Základné zhrnutie

Hlavným cieľom prieskumu Akademická štvrťhodinka bolo získať pohľad študentov na ich štúdium a ďalšie aspekty spojené s vysokou školou prostredníctvom online dotazníka obsahujúceho 13 sekcií. Niektoré sekcie boli určené pre všetkých respondentov, iné mapovali názory len určitých skupín študentov. Dotazník mal 48 vetvení, v ktorých bol výber otázok, ktoré sa respondentovi ukázali, realizovaný na základe predchádzajúcich odpovedí. Dotazník bol v štyroch jazykových mutáciách (slovenská, anglická, maďarská, ukrajinská) a vo verzii pre študentov so zrakovým znevýhodnením. Dotazník bol určený len pre študentov I./II. stupňa VŠ štúdia a spojeného štúdia. Študenti III. stupňa štúdia nepatrili do cieľovej skupiny prieskumu. E-mailom boli oslovení takmer všetci študenti v rámci cieľovej skupiny (98,8 %). Účasť v prieskume bola dobrovoľná a študenti boli vyzývaní na vyplnenie dotazníka rôznymi cestami: od pracovníkov VŠ cez komunikačnú kampaň na sociálnych sieťach až po propagáciu významnými osobnosťami. Prieskum prebiehal od 30. 4. do 31. 5. 2021.

V prieskume Akademická štvrťhodinka sa podarilo vyzbierať celkovo 20 056 vyplnených dotazníkov, z ktorých 19 983 bolo platných. Naplnením vopred určených kvótnych znakov sa dá získať vzorka považovať za reprezentatívnu. Nasledujúca tabuľka obsahuje informáciu o kvótnych znakov, ich distribúciu v celkovej študentskej populácii a v rámci populácie respondentov: [kvotne znaky.xlsx](#).

Na spracovanie dát z dotazníka bol použitý softvér IBM SPSS a MS Excel.

Výstupy z prieskumu pre verejnosť sú dostupné:

- v interaktívnej aplikácii **TU**
- v základnej frekvenčnej tabuľke **TU**
- v tabuľkách zachytávajúcich triedenie **TU**
 - študenti so špecifickými potrebami vs. ostatní respondenti
 - zahraniční študenti vs. ostatní respondenti
 - študenti, ktorí boli na mobilitách alebo sa chystajú ísť vs. ostatní respondenti
 - študenti externého štúdia vs. denní študenti
 - respondenti nepracujúci popri škole vs. pracujúci do 20 hodín týždenne vs. viac ako 20 hodín týždenne
 - prváci vs. ostatní respondenti
 - končiaci vs. ostatní respondenti
 - aktívni študenti vs. ostatní respondenti (pod aktívnymi študentmi sa myslia takí, ktorí boli členmi akademických senátov, študentských spolkov, disciplinárnej komisie, orgánu kvality a pod. uvedené v otázke č. 13_2_3; bolo ich takmer 11 % respondentov)
- v tlačových správach:
 - [Podľa študentov vysoké školy pandémie zvládli, no absolventi sa necítia byť pripravení na život \(predstavenie prvých výsledkov z prieskumu Akademická štvrťhodinka\)](#)
 - [Vysoké školy sa musia viac venovať prvákovi](#)
 - [Kde sa učí s porozumením, tam sa menej podvádza](#)
 - [Online vzdelávanie ohrozuje kvalitu výučby a môže vytvárať priestor na podvádžanie](#)

Spracovanie odpovedí, anonymizácia dát a váženie

Celkový počet vyplnených dotazníkov presiahol 20 tisíc (20 056). Po zbere dát nasledovalo ich čistenie: kontrola príslušnosti respondenta k cieľovej populácii, konzistentnosti odpovedí ako aj doby vyplňania. Celkovo bolo odstránených 73 dotazníkov, čím sa ich výsledný počet znížil na 19 983. Išlo najmä o duplicitné odpovede jedného respondenta alebo odpovede od respondentov, ktorí v akademickom roku 2020/21 neboli zapísaní na štúdium. Výskyt iných „podozrivých“ (nekonzistentných alebo „príliš rýchlych“ odpovedí) bol indikovaných v 1337 dotazníkoch. Nebol však koncentrovaný na žiadnom pracovisku a „podozrivé“ odpovede sa vyskytovali len v určitých častiach dotazníkov. Ich celkovým vyradením by sa viac stratilo ako získalo, keďže by sa stratili aj relevantné odpovede. Zároveň sa ich potenciálny vplyv na výsledky ukázal ako zanedbateľný. Preto boli ponechané v celkovej vzorke.

Ako už bolo spomínané, z dátového súboru boli odstránené osobné údaje všetkých respondentov, tak aby pri práci s dátami už nebolo možné späť zistiť identitu respondenta.

Vďaka dôslednému sledovaniu kvótnych znakov a cielenej komunikácii – už počas terénneho zberu dát – sa podarilo vyzbierať vzorku, ktorá blízko kopíruje parametre cieľovej populácie. Relatívne nižšie bolo pokrytie študentov externého štúdia (11,9 %). Potenciálne koeficienty váženia boli 0,944 (pre denných) a 1,412 (pre externých študentov). Výsledky za celok (s vážením) však boli takmer alebo úplne rovnaké ako výsledky bez váženia: váženie nemalo

prakticky žiaden vplyv a nebolo potrebné. Vzhľadom na výraznú prevahu dennej formy štúdia – a vyššie uvedené koeficienty – tento výsledok neprekvapuje. Odpovede externých študentov – a ich porovnanie s celou vzorkou – poskytuje napríklad interaktívna aplikácia (dashboard) ako jeden z filtrov (pozri ďalej kapitolu o výsledkoch).

Pri zahraničných študentoch bol dotazník zacielený hlavne na tých, ktorí relatívne nedávno prechádzali adaptáciou na slovenské prostredie: ich pobyt na Slovensku pred začatím štúdia nepresiahol 5 rokov. Pre počty zahraničných študentov, ktorí by vyhovovali tejto dodatočnej podmienke, nie sú dostupné oficiálne štatistiky. Tým pádom výpočet pokrytia danej skupiny (alebo jej zastúpenie v cieľovej skupine) nie je realizovateľný. Vzhľadom na dostatočný počet respondentov zo spomínanej skupiny (1179) je však možné získať zaujímavý obraz o názoroch zahraničných študentov. Získané odpovede približujú ich vnímanie podmienok štúdia a života na Slovensku¹⁰.

Sumarizácia: Váženie dát nebolo potrebné vzhľadom na naplnenosť kvótnych znakov a zameranie prieskumu. Zistenia odrážajú názory cieľovej populácie: študentov I./II. stupňa VŠ štúdia a spojeného štúdia v závere akademického roka 2020/2021.

Štatistické spracovanie a analýza dát

Odpovede boli následne analyzované a spracované s cieľom prezentácie hlavných výsledkov prieskumu, ako aj pre interné účely agentúry (podklad pre pracovné skupiny, podklad pre tematické a iné analýzy). Prieskum umožňuje porovnávať výsledky jednotlivých vysokých škôl s celoslovenskými.

Realizované a predpokladané výstupy z prieskumu:

- a) Tabuľky s výsledkami za celé Slovensko
- b) Tabuľky pripravené špeciálne pre jednotlivé vysoké školy
- c) Výstupné súbory pre SAAVŠ
- d) Interaktívna aplikácia (dashboard)
- e) Tlačové správy a ďalšie analytické výstupy

a) Tabuľky s výsledkami za celé Slovensko prinášajú prvostupňové a druhostupňové triedenie. Reflektujú odpovede za celok z tých sekcií, ktoré boli určené všetkým respondentom. Následne k nim pribudnú výsledky za užšie skupiny študentov: napríklad študentov so špecifickými potrebami, zahraničných študentov, študentov na mobilitách, študentov externej formy a pod.

¹⁰ Zjednodušenie by predstavovalo zamerať sa pri vážení len na zastúpenie zahraničných študentov v cieľovej populácii a vo vzorke (bez ohľadu na dĺžku pobytu na Slovensku). Následne by koeficienty váženía vychádzali nasledovne: 1,7172 (pre zahraničných študentov) a 0,9468 (pre SR študentov). Použitie vyššie uvedených koeficientov váženía však nemalo prakticky žiaden vplyv na celkové výsledky prieskumu = výsledky odpovedí boli (takmer) rovnaké s vážením ako bez neho. Preto ani v tomto prípade by váženie nebolo opodstatnené. Tento výsledok tiež neprekvapuje, vzhľadom na odpovede respondentov a skutočnosť, že študenti so slovenským občianstvom predstavujú veľkú väčšinu v cieľovej populácii aj vo vzorke (88% resp. 93%).

- b) Tabuľky pripravené špeciálne pre jednotlivé vysoké školy** obsahujú výsledky prvostupňového a druhostupňového triedenia pre danú školu. Niektoré výsledky sú zobrazené s upozornením, o malej vzorke (pri 10 – 25 respondentoch), čo znamená, že zovšeobecnenia z týchto dát by mali byť robené veľmi opatrne. Pri ešte nižšom počte respondentov z danej školy sa výsledky nezobrazili. Na viaceré špecifické sekcie odpovedala len časť respondentov danej školy (napr. len prváci na druhom stupni), takže niekedy bola vynechaná celá sekcia z dôvodu malého počtu respondentov. Preto sa rozsah tabuliek môže líšiť medzi školami. Vďaka týmto dátam však VŠ získajú spätnú väzbu o svojej činnosti z pohľadu študentov.
- c) Výstupné zostavy pre pracovné skupiny SAAVŠ** – prehľady odpovedí budú vytvorené aj pre pracovné skupiny ako podklad pri posudzovaní. Formát, ako aj rozsah poskytnutých údajov bude prispôsobený zadaniu pre konkrétnu pracovnú skupinu. Výsledky z prieskumu budú slúžiť ako indikácia a bude na členoch pracovnej skupiny, aby danú skutočnosť preverili a bližšie zistili aká je situácia na danom pracovisku. Výstupy bude SAAVŠ využívať aj na priebežný dohľad nad plnením štandardov pre vnútorný systém.
- d) Interaktívna aplikácia (dashboard)** – predstavuje nástroj, ktorý prináša výsledky prieskumu v grafickej forme. Je verejne prístupný a naprogramovala ho spoločnosť Go4Insight, ktorá realizovala aj terénny zber dát. Obsah dashboardu zadefinoval analytický tím SAAVŠ a obsahuje tie otázky, ktoré sa mu javili ako najviac relevantné z pohľadu uchádzačov o štúdium, študentov a širokej verejnosti. Neobsahuje odpovede na všetky otázky v prieskume, napriek tomu má široký záber. Používateľ dashboardu má možnosť výberu filtrov. Ich prostredníctvom môže spoznať názory študentov v konkrétnom odbore, forme, stupni štúdia, fakulte a vysokej škole.

Dashboard ponúka aj 5 filtrov podľa významných otázok. Medzi významné otázky boli zaradené také otázky, ktorých odpovede sú výrazne previazané s odpoveďami na množstvo iných otázok. Zároveň sa dotýkali kľúčových prvkov štúdia: napríklad pochopenia preberanej látky, rozvoja potenciálu či pocitu príslušnosti ku škole. Do filtra významných otázok boli zaradené nasledujúce otázky:

- Q4_9_1: Cítim sa byť súčasťou komunity študentov a učiteľov mojej školy;
- Q4_10_1: Škola zohľadnila moje pripomienky a podnety;
- Q4_4_3: Učitelia mi pomáhajú naplniť môj potenciál;
- Q4_4_7: Učitelia sa k študentom správajú povýšenecky;
- Q4_3_1: Učitelia učia metódami, vďaka ktorým viem pochopiť učivo.

Dashboard sa obsahovo člení na 10 sekcií podľa rôznych aspektov štúdia. Pri každom grafe sú informácie o vzorke a škále. V prípade Indexov je uvedené z akých otázok sú zložené. Pri interpretácii dát z dashboardu je potrebné tieto informácie zobrať do úvahy. Každý graf prináša aj celoštátny benchmark (hodnotu vypočítanú za celú vzorku), voči ktorému je možné porovnávať výsledok podľa zvoleného filtra. V prípade, že používateľa zaujíma len celoslovenský pohľad, môže skupinu filtrov naraz zresetovať resp. ich vôbec nezadávať.

Vo výstupoch prieskumu nájdú čitatelia dva typy **Indexov**. Ich spoločným znakom bol prepočet na škálu 0-100.

- Pri **jednotlivých otázkach** predstavoval **Index** len spomínaný prepočet priemernej hodnoty danej otázky zo škály 1-4 na škálu 0-100. Z výpočtu priemernej hodnoty sa vyradňovali odpovede typu „netýka sa ma to“. Takýto Index sa vyskytoval v tabuľkách a jeho úlohou bolo priniesť zrozumiteľnejší pohľad na priemernú hodnotu odpovedí pre konkrétnu otázku.
- V rámci **interaktívnej aplikácie** (dashboardu) prinášajú Indexy **komplexnejší pohľad** na konkrétnu oblasť. Sú totiž vytvorené z odpovedí na viaceré otázky s identickou škálou. Ak sa medzi nimi vyskytovali aj negatívne výroky (opisujúce neželaný jav) škála takýchto otázok bola „otočená“. To preto, aby odpoveď, ktorá prislúcha najviac želanému stavu, mala čo najviac bodov. Otočená škála tak zároveň priradila najmenej bodov pre najmenej želaný stav. Na takto upravených otázkach sa v rámci ich skupín kontrolovala vnútorná konzistencia (cez Cronbachovu alfu). Na sledovanie vzťahov medzi premennými (napríklad v rámci tvorby Indexov) boli využívané korelácie (Spearmanove a Pearsonove). Spomínané kontroly sa realizovali už z dát pilotného projektu a neskôr boli zopakované na dátach hlavného zberu prieskumu. Vyššie opísané indexy – ako aj odpovede na jednotlivé otázky – budú využívané ako nástroj pre indikáciu silných a slabých stránok konkrétnych pracovníkov. Kým na základe jednej otázky je možné poukázať na detailný aspekt skúsenosti študentov, index umožňuje sa pozerať na problematiku komplexnejšie a upozorniť, že študenti – alebo ich určitá skupina – konzistentne hodnotili niektorý aspekt štúdia pozitívne alebo negatívne.

Výsledky prieskumu

Výsledky prieskumu sú prezentované v anonymizovanej, agregovanej forme. Všetky zverejnené, ako aj neverejné výstupy z prieskumu sú upravené tak, aby nebolo možné prepojiť odpovede s konkrétnym respondentom. Výsledky prieskumu sa budú prezentovať na verejných podujatiach, ako aj inými vhodnými formami. V komplexnej podobe ich zúčastnení môžu nájsť na webovom sídle prieskumu: https://prieskum.saavs.sk/vysledky/prieskum_SAAVŠ.

Výsledky študentského prieskumu môžu slúžiť aj ako podklad pri tvorbe verejných a inštitucionálnych politík vo vysokom školstve na Slovensku.

Metodologická reflexia a technické výzvy

Vzhľadom na skutočnosť, že išlo o prvý ročník prieskumu, tak sa pri jeho príprave i realizácii vyskytlo viacero výziev, ktoré bolo potrebné riešiť a poskytujú ponaučenie pre ďalšie ročníky.

Príprava dotazníka

Znenie otázok bolo inšpirované výsledkami iných prieskumov – ako sa uvádza v časti o tvorbe dotazníka. Pri ich dotvorení pomohli výsledky kvalitatívneho prieskumu: realizovaných skupinových rozhovorov, hĺbkových rozhovorov a konzultácií. Na celkový obsah mali výrazný vplyv aj dlhoročné skúsenosti koordinátorky prieskumu v oblasti vysokoškolského štúdia.

Spomínané zdroje poznania budú potrebné aj v budúcnosti pri aktualizácii dotazníka. Napríklad po skončení pandémie, keď už vyučovanie nebude výrazne ovplyvňované nutnými epidemiologickými opatreniami. Podnety na zlepšenie dotazníka poskytujú aj samotné výsledky: Indikujú, ktoré otázky bude potrebné preformulovať, ktoré vynechať a (prípadne) na čo sa ešte spýtať.

Ako veľmi ambiciózna sa ukázala snaha mať dotazník v piatich jazykových mutáciách podľa početnosti jednotlivých skupín zahraničných študentov. Najpočetnejšia skupina zahraničných študentov prichádza z Ukrajiny. Na základe informácií z Prešovskej univerzity – ktorá má s touto skupinou študentov bohaté skúsenosti – bol dotazník prekladaný do ukrajinčiny aj do ruštiny. Veľká časť týchto študentov má totiž ruštinu ako prvý jazyk. Avšak na ruštinu nebol včas zabezpečený nezávislý spätný preklad a tak nebolo možné túto verziu použiť. V ďalšom ročníku bude využitý spomínaný preklad a zabezpečí sa spätný preklad. Napriek zabezpečeniu cudzojazyčných verzií bolo zastúpenie zahraničných študentov slabšie ako je v cieľovej populácii. Je však potrebné vziať do úvahy prísnejšiu selekciu respondentov: na vyplňanie otázok v sekcii pre zahraničných študentov totiž nestačilo mať zahraničný pas, ale do úvahy sa brala aj dĺžka pobytu na Slovensku v posledných rokoch.

Špecifiká online prieskumu

Vypĺňanie dotazníka prostredníctvom online formulára sa javí ako najvhodnejšia metóda tak z časového, ako aj logistického hľadiska. Má aj ďalšie výhody oproti dotazníkom, ktoré sú vypĺňané v spolupráci s anketármi:

- vzhľadom na citlivosť niektorých otázok (napr. hodnotenie učiteľov) poskytuje respondentom online prostredie väčší pocit anonymity,
- respondenti môžu dotazník vyplniť kdekoľvek a kedykoľvek,
- v krátkom čase je možné osloviť veľa respondentov,
- pre mladých respondentov je online prostredie preferovaným spôsobom komunikácie, a to zvlášť počas pandémie COVID-19,
- z dôvodu pandémie študenti začali viac využívať svoje študentské e-mailové adresy, cez ktoré s nimi komunicovali školy, a cez ktoré im bol aj zaslaný dotazník.

Online dotazník však má aj nevýhody. Pri vypĺňaní online dotazníka sa – v prípade nejasnosti – respondent nemá koho spýtať. Tento problém by mali eliminovať presné inštrukcie a jednoznačné znenie otázok ako aj pilotáž pred distribúciou dotazníka. Ako už bolo uvedené, tak na základe pilotného testovania dotazníka boli identifikované zle formulované otázky, ktoré boli opravené, a nadbytočné otázky, ktoré boli odstránené.

Pri online prieskumoch sa môže objaviť viacnásobné vyplnenie dotazníka jedným respondentom – hlavne ak má možnosť rozličných vstupov do dotazníka. Tento problém bol minoritný a vyriešený dôslednou kontrolou dát. Ako už bolo uvedené, duplicitne vyplnené dotazníky boli vyradené.

Rozposielanie pozvánok na vyplnenie dotazníka

Pri rozposielaní pozvánok do prieskumu sa vyskytlo viacero problémov, ktoré boli často špecifické pre konkrétne školy. Pozvánky do prieskumu smerovali na študentské e-mailové adresy, ktoré spravujú vysoké školy. Pred začiatkom kampane boli vysoké školy informované o kampani s prosbou o zaradenie odosielajúcej adresy na tzv. whitelist (zoznam overených adries). Týmto spôsobom sa malo eliminovať presmerovanie pozvánky do nevyžiadanej pošty, či zablokovanie jej doručenia. Napriek tomu počas zberu dát prišlo viacero pripomienok zo strany študentov, ktorí našli svoju pozvánku nevyžiadanej pošty. Tento poznatok bol prenesený aj do komunikačnej kampane.

Pri tvorbe databázy elektronických adries vznikol taktiež problém pri študentoch, ktorí študovali na viacerých školách a mali v CRŠ zaregistrovaných viacero adries. Aj po ukončení štúdia študenti majú stále ako primárnu adresu uvedenú tú, čo im zapísala prvá vysoká škola. Špecificky na tento typ problému doplatili študenti Univerzity Mateja Bela: škola nedávno menila svoj informačný systém a všetci študenti dostali nové adresy, ale v CRŠ boli ešte vedené ako primárne ich staré adresy. V druhom týždni zberu sa pri rozposielaní použili teda aj sekundárne alebo terciárne adresy. Podobných problémov sa vyskytlo viacero aj počas ďalšieho zberu dát, avšak už v menšej miere. Veľkou pomocou bola ochota vysokých škôl, ktoré jednak pomáhali s odstraňovaním technických problémov a zároveň opakovane vyzývali svojich študentov, aby sa zapojili do prieskumu, vďaka čomu sa podarilo doplniť aj

zastúpenie škôl, pri ktorých sa vyskytli technické problémy. Do poslednej chvíle pred začiatkom rozposielania sa čakalo na viaceré vysoké školy, aby nahrali e-mailové adresy svojich študentov do CRŠ. Niektoré to stihli až koncom apríla, a preto tieto školy boli zaradené do rozposielania pozvánok až v druhom týždni zberu. Po prvom ročníku prieskumu už väčšina VŠ aktualizovala e-mailové adresy študentov v CRŠ a je predpoklad, že druhý ročník bude z tohto hľadiska jednoduchší. V prípade Akadémie ozbrojených síl, Akadémie policajného zboru a Vysokej školy ekonómie a manažmentu verejnej správy prišlo k podpisu dodatočnej zmluvy o poskytnutí osobných údajov študentov z dôvodu neúplnosti údajov v Centrálnom registri študentov.

Viaceré problémy sa vyskytli aj v súvislosti s grafickou podobou e-mailu: niekolkí e-mailoví klienti nesprávne zobrazili grafiku (bolo zakryté tlačidlo s unikátnym odkazom, znemožnené plynulé čítanie a pod.) alebo vyžadovali povolenie na zobrazenie grafických prvkov. Bohužiaľ, nedá sa odhadnúť, akej časti študentov sa daný problém dotkol. Pri poslednej pripomienke už bola pozvánka graficky zjednodušená a vtedy prišlo k najvyššiemu nárastu vyplnenosti dotazníkov. V budúcnosti bude musieť byť využívanie grafických prvkov značne obmedzené.

Logisticky náročným bolo aj manuálne odosielanie prístupových odkazov na základe žiadosti cez webovú stránku. Od prvého dňa zberu mali študenti možnosť požiadať – cez webovú stránku prieskumu – o odkaz na dotazník, ak ho nedostali na e-mail. Všetky tieto žiadosti boli samostatne vyhodnocované a totožnosť študentov bola overovaná pomocou Centrálného registra študentov. Celkovo sa takto skontrolovalo vyše 3-tisíc žiadostí. Reakčný čas bol preto v niektorých prípadoch dlhší (viac ako 24 hodín), čo mohlo negatívne ovplyvniť ochotu daných študentov vyplniť dotazník.

Otázky spojené so vzorkou respondentov

V každom sledovanom kvótnom znaku bola zadefinovaná minimálna hranica: získať odpovede aspoň desiatiny cieľovej skupiny. Celkovo sa do prieskumu zapojilo 15,8 % všetkých študentov prvého a druhého stupňa štúdia ako aj spojeného štúdia. Relatívne nižšie zastúpenie sa týkalo študentov externej formy štúdia (11,9 %). Nie je vylúčené, že to súviselo s ich vyššou zaneprázdnenosťou. Medzi sledované kvótné znaky patrilo aj štátne občianstvo. Pre zahraničných študentov bola pripravená špeciálna sekcia, ktorú však mohli vyplňať len v prípade ak ich pobyt na Slovensku (pred nástupom na štúdium) nepresiahol 5 rokov. Pre takúto skupinu respondentov nie je k dispozícii oficiálny údaj o veľkosti konkrétnej cieľovej skupiny (zverejnené sú počty zahraničných študentov, ale bez limitujúcej podmienky týkajúcej sa doterajšej dĺžky pobytu). Avšak je predpoklad, že by bolo potrebné zachytiť viac takýchto zahraničných študentov. V ďalšom ročníku bude teda potrebné identifikovať špecifické komunikačné kanály pre tieto dve skupiny, keďže vo viacerých prípadoch môže ísť o skupiny s iným pohľadom na ich vysokú školu ako má väčšinová študentská populácia.

Na otázky pre študentov so špecifickými potrebami (ŠP) mohli odpovedať aj tí respondenti, ktorí nemajú priznaný štatút študenta so ŠP. Je teraz ťažké odlíšiť, či všetci takýto respondentimajú reálne špecifické potreby, prípadne aká vážna je ich situácia. Určité indície je možné získať z odpovedí na otvorené otázky, tie však poskytujú len obmedzený pohľad. Interpretáciu odpovedí a jasnejšiu identifikáciu týchto študentov (aj ak nemajú priznaný

štatút) bude potrebné riešiť s odborníkmi na túto tému – prioritne s koordinátormi pre študentov so špecifickými potrebami, prípadne s poradenskými centrami, ktoré na niektorých VŠ pracujú s touto skupinou študentov.

Dĺžka a komplexnosť dotazníka

Dotazník mal ambíciu zabrať respondentom maximálne 15 minút. Tento zámer sa nepodarilo dodržať – najmä pri študentoch, ktorých sa týkali viaceré špecifické sekcie dotazníka. Dĺžka a komplexnosť dotazníka bola respondentom kompenzovaná relatívne veľkým množstvom cien: Zľavový kupón dostal každý respondent a desiatky respondentov získali hodnotné ceny. Študenti boli motivovaní aj PR kampaňou či podporou prieskumu významnými osobnosťami. Ako bolo uvedené vyššie, respondenti tiež boli motivovaní informáciou, že výstupy z dotazníka budú mať reálny vplyv na zvyšovanie kvality ich školy. Toto je potrebné dodržať v rámci práce SAAVŠ, ktorá bude názory študentov brať do úvahy počas akreditačného procesu. Takisto predstavitelia SAAVŠ výsledky komunikujú rôznym aktérom, ktorí ich môžu ďalej využiť na zlepšenie svojej práce – napríklad v rámci vládnych inštitúcií zodpovedných za politiky VŠ vzdelávania. Dôležitou cieľovou skupinou – pri komunikácii výsledkov dotazníka – sú aj odborníci, ktorí pracujú v oblasti internacionalizácie VŠ alebo v poradenstve a v podpore študentov.

Interpretácia získaných údajov

Získané dáta z prieskumu poskytujú priestor a inšpiráciu pre množstvo analýz: kvantitatívnych ale aj kvalitatívnych, ktoré podrobnejšie osvetlia, čo je „za dátami“.

Dotazník prináša názory študentov I./II. stupňa a spojeného štúdia. Pri interpretácii výsledkov potrebná opatrnosť. Jedným z dôvodov je, že respondenti skúmané oblasti vnímajú cez svoju jedinečnú skúsenosť, ktorá môže byť ovplyvnená napríklad ich očakávaniami od vysokej školy. Nedá sa zanedbať ani prípadná (podvedomá) tendencia poskytovať sociálne žiaduce odpovede. Z tohto dôvodu by sa mala pri interpretácii zistení využívať triangulácia zdrojov dát: z prieskumu, zo sekundárnych zdrojov ako aj z rozhovorov s expertmi pre rôzne oblasti. Bolo by vhodné uskutočniť prieskumy aj s inými aktérmi vo vysokom školstve (doktorandmi, VŠ učiteľmi, zamestnávateľmi), aby sa zmapovali ďalšie témy a skúmaná problematika doplnila o nové uhly pohľadu.

Kto sa podieľa na realizácii prieskumu?

[Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo](#) pripravila, zastrešuje, koordinuje a vyhodnocuje prieskum. Jeho výsledky bude verejne prezentovať. V rámci agentúry na prieskume pracovali Renáta Hall, Matej Bilík, Peter Maňo, Bálint Lovász a Jana Stovíčková.

[Go4insight](#) technicky zabezpečil programovanie dotazníka, zber odpovedí a pripravil väčšinu výstupov z prieskumov (v podobe tabuliek) ako aj interaktívnu aplikáciu (dashboard).

[Seesame](#) mal na starosti prípravu a realizáciu komunikačnej kampane počas zberu dát a ich prvej prezentácie.

2muse malo na starosti prípravu a realizáciu skupinových rozhovorov so študentmi.

Katedra komunikácie pomáhala s komunikáciou výstupov – dashboardu a pripravovala webovú stránku na prezentáciu výstupov z projektu.

Kontakt

Pre viac informácií vyplňte kontaktný formulár alebo napíšte e-mail na adresu: prieskum@saavs.sk.

Odkaz na dashboard

<https://prieskum.saavs.sk/vysledky/>

Zoznam skratiek

CRŠ – Centrálny register študentov

CVTI - Centrum vedecko-technických informácií SR

MŠVVaŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

SAAVŠ – Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo

ŠP – špecifické potreby

Q – kód pre „otázku“ (z anglického „question“)

VŠ – vysoké školy